

# Basisondersteuning - ondersteuningsplan ZOUT 2022-2026

## Norm voor basis- en extra ondersteuning

Bijlage III uit Ondersteuningsplan 2022-2026

### Inhoudsopgave

#### Inleiding

#### A. Basiskwaliteit

#### B. Ondersteuningsstructuur op school

- Handelingsgericht en opbrengstgericht werken
- Educatief partnerschap
- Ondersteuningsstructuur en multidisciplinair overleg
- Interne begeleiding

#### C. Preventieve interventies en licht ondersteuningsaanbod

- I. Lees- en spellingsproblemen
- II. Rekenproblemen
- III. Cognitief (ver) bovengemiddeld
- IV. Cognitief (ver) onder gemiddeld
- V. Gedrag en sociaal emotionele ontwikkeling
- VI. Fysieke beperkingen, medisch handelen en langdurige zieke leerlingen

#### D. Monitoring

## Inleiding

Alle scholen binnen SWV ZOUT zijn wettelijk verplicht om met elkaar af te spreken welke vormen van ondersteuning en voorzieningen iedere school in de regio moet bieden en/of hebben. Dit wordt **basisondersteuning** genoemd. Basisondersteuning wordt vastgelegd in een set van afspraken over basiskwaliteit, ondersteuningsstructuur en beschikbare interventies op scholen. Dit document beschrijft die set met afspraken voor de regio ZOUT.

### Waarom een afspraak over basisondersteuning?

- De belangrijkste reden is dat het wettelijk verplicht is om met elkaar af te spreken wat basisondersteuning is. De achtergrond hiervan is dat het vooral voor ouders duidelijk moet zijn wat zij van iedere school in een regio mogen en kunnen verwachten als het gaat om het bieden van ondersteuning aan leerlingen. Het kan dan niet meer voorkomen dat een school zonder goede argumentatie een leerling weigert (niet inschrijft) op basis van een ondersteuningsvraag die onder de basisondersteuning valt.
- Daarnaast maakt een heldere afspraak over basisondersteuning direct duidelijk wat scholen ‘meer’ kunnen bovenop die basisondersteuning. Dat is **extra ondersteuning**, waarvoor zij aparte financiering ontvangen van het samenwerkingsverband ZOUT. Ook moeten scholen voor leerlingen die extra ondersteuning krijgen verplicht een OPP opstellen. Ouders hebben instemmingsrecht (op het handelingsdeel) van dat OPP. Een helder onderscheid tussen de basis- en extra ondersteuning maakt voor scholen dus duidelijker wanneer zij een OPP moeten schrijven en voor ouders duidelijker wanneer zij instemmingsrecht hebben.

### De bedoeling

De **bedoeling** van passend onderwijs is dat scholen zichzelf ontwikkelen in verschillende soorten ondersteuning en daardoor steeds meer expertise in huis hebben. Zo wordt het op termijn mogelijk om minder leerlingen te verwijzen naar het speciaal (basis) onderwijs. Ook in onze gezamenlijke afspraken binnen ZOUT, in het [Ondersteuningsplan](#), staan **inclusief denken en doen** centraal. We willen samen kinderen zo thuisnabij mogelijk onderwijs aanbieden, waarmee zij zo veel mogelijk in hun eigen leefomgeving onderwijs kunnen volgen en kunnen opgroeien. Wanneer we dit willen waarmaken, vraagt dat meer kennis en expertise op alle scholen, wat maakt dat de ondersteuningsmogelijkheden in de regio toenemen. Met een sterke basisondersteuning op scholen trachten we meer kinderen ondersteuning te kunnen bieden in het reguliere onderwijs.

### Een concrete grens?

We hebben geprobeerd concrete afspraken over basisondersteuning op te stellen, die scholen tegelijkertijd voldoende ruimte geeft om zelf invulling te geven aan de manier waarop ze de afgesproken ondersteuning aan leerlingen bieden. Deze set afspraken dient als kapstok om de ondersteuning vorm te geven binnen jouw school. Bij het lezen van de afspraak is het goed om in het achterhoofd te houden dat een messcherpe grens tussen basis- en extra ondersteuning nooit te trekken valt. Altijd zal er een grijs gebied blijven bestaan waar de context bepaalt of een bepaalde soort of mate van ondersteuning **haalbaar** is of niet. De afspraak moet in dat licht bezien worden: deze probeert een zo helder en werkbaar mogelijk **ankerpunt** te schetsen voor argumentering of je als school iets wél of níet redt.

## A | Basiskwaliteit

Het fundament voor passend onderwijs is *goed onderwijs*. De meest fundamentele en breedst gedeelde definitie daarvoor is de basiskwaliteit zoals vastgelegd in het onderzoekskader van de onderwijsinspectie. Hierin staan de eisen en (voorwaardenscheppend) aanbod beschreven die behoren tot de standaard opdracht van elke school en die voor 80-90% van de leerlingen voldoende basis bieden voor een succesvolle schoolloopbaan. De *basisondersteuning* is gericht op de leerlingen die meer nodig hebben dan de basiskwaliteit. We bouwen de basisondersteuning daarom op *bovenop* de basiskwaliteit. Dat vraagt dat die basiskwaliteit een sterk fundament biedt. We spreken daarom af dat elke school minimaal een *voldoende scoort* op de kwaliteitsgebieden en standaarden uit het Onderzoekskader 2021 PO van de onderwijsinspectie. De school voldoet daarmee aan de basiskwaliteit. De beoordeling hiervan is aan de onderwijsinspectie binnen de kaders van haar structurele bestuurs- en incidentele schoolonderzoeken.

De basiskwaliteit is breed en omvat veel thema's. Ondanks dat veel van die thema's een hele belangrijke voorwaarde zijn voor het kunnen bieden van passend onderwijs, worden ze niet allemaal apart *expliciet* beschreven in deze afspraak.

Het gaat dan bijvoorbeeld om de volgende thema's:

- Kwalitatief goed taal-, spelling-, reken-, lees- en zaakvakonderwijs en het bieden van een krachtige/rijke leeromgeving;
- Het behalen van resultaten die op basis van de schoolpopulatie te verwachten mogen zijn;
- Het volgen van de cognitieve en sociaal-emotionele ontwikkeling van leerlingen met een leerlingvolgsysteem;
- Goed klassenmanagement;
- Een sterk pedagogisch klimaat, groepsvorming en sociaal-emotioneel leren;
- Kunnen differentiëren en het kunnen opstellen van een eigen leerlijn.
- De (continue) ontwikkeling en professionalisering van het team.

## B | Ondersteuningsstructuur op school

Een goede ondersteuningsstructuur op school zorgt ervoor dat ondersteuningsvragen van leerlingen tijdig gesignaleerd worden en dat er vanuit die signalering zo snel mogelijk passende ondersteuning wordt geboden. Dat vraagt om een handelings- en opbrengstgerichte basishouding in het team en om pedagogisch partnerschap met ouders en belangrijke ketenpartners als de jeugdhulpverlening en jeugdgezondheidszorg.

Een aantal elementen hiervan komt reeds voor in het waarderingskader van de inspectie onder kwaliteitsgebied 'OP6 Samenwerking'. Omdat de ondersteuningsstructuur randvoorwaardelijk is voor het bieden van goede ondersteuning, werken we deze elementen echter gedetailleerder uit binnen de basisondersteuning.

### ▪ **Handelingsgericht en opbrengstgericht (samen)werken**

De school heeft de leerlingondersteuning ingericht volgens de standaarden en cyclus van opbrengstgericht en handelingsgericht werken:

- Leerkrachten verkennen en benoemen de onderwijsbehoeften van leerlingen o.a. door observatie, gesprekken en het analyseren van toetsen.
- Leerkrachten bekijken en bespreken de wisselwerking tussen de leerling, de leerkracht, de groep en de leerstof om de onderwijsbehoeften te begrijpen en daarop af te stemmen.
- Leerkrachten reflecteren op hun eigen rol en het effect van hun gedrag op het gedrag van leerlingen, ouders en collega's.
- Leerkrachten zijn zich bewust van de grote invloed die zij op de ontwikkeling van hun leerlingen hebben.
- Leerkrachten benoemen ambitieuze, concrete en reële doelen voor de lange (einde schooljaar) en de korte (tussendoelen) termijn. Deze doelen worden gecommuniceerd en geëvalueerd met leerlingen, ouders en collega's.
- Leerkrachten stellen planmatig doelen op voor de aanpak voor de groep, niveaugroepen en waar nodig voor een individuele leerling.
- Leerkrachten bespreken binnen een vaste structuur regelmatig hun vragen betreffende het planmatig werken met het teamlid dat de interne begeleiding uitoefent.
- De teamleden zoeken, benoemen en benutten de sterke kanten en interesses van de leerlingen, leerkrachten, ouders en het schoolteam.
- De teamleden zijn open naar collega's, leerlingen en ouders over het werk dat gedaan is of wordt. Motieven en opvattingen worden daarbij inzichtelijk gemaakt.

### ▪ **Educatief partnerschap**

- Leerkrachten werken samen met ouders. Ze betrekken hen als ervaringsdeskundigen en partner bij de analyse van de situatie en het bedenken en uitvoeren van de aanpak. Ouders zijn in principe altijd aanwezig bij belangrijke besprekingen over hun kind.
- Leerkrachten werken samen met hun leerlingen. Ze betrekken hen waar mogelijk bij de analyse, formuleren samen doelen en benutten de ideeën en oplossingen van leerlingen.

### ▪ **Ondersteuningsstructuur en multidisciplinair overleg**

- De onderwijs- en begeleidingsstructuur is voor het team duidelijk. De school heeft heldere afspraken over wie wat doet, waarom, waar, hoe en wanneer.
- De school vraagt bij aanmelding altijd naar de sociaal-emotionele- en cognitieve ontwikkeling van een leerling op de voorschoolse voorziening. Er vindt een overdracht plaats tussen voorschool en basisschool.

- De school is in staat om een multidisciplinair overleg (OT) te organiseren voor een leerling. Tijdens dit brede overleg wordt met ouders en alle noodzakelijke professionals onder regie van de school een integrale oplossing gezocht.
  - De school onderhoudt reguliere contacten met jeugdhulp (CJG/wijkteam), jeugdgezondheidszorg, leerplicht en huisartsen en kan ieder van hen indien nodig snel benaderen voor advies en/of deelname aan een multidisciplinair overleg.
  - De school onderhoudt een intensieve en structurele samenwerkingsrelatie met de jeugdhulpverlening (wijkteam gemeente / CJG) en zij geven gezamenlijk vorm aan integraal arrangeren bij ondersteuningsvragen die een combinatie van op onderwijsondersteuning, jeugdhulp en zorg vragen.
  - De school zorgt ervoor dat leerlingen zoveel mogelijk een stem hebben in (de belangrijke keuzes omtrent) hun eigen ondersteuningsproces.
- **Interne begeleiding**
- De school beschikt over een intern begeleider of een andere specialist om de interne begeleiding uit te voeren. Deze specialist:
- Heeft overzicht over en heeft zicht op de (ontwikkeling van de) schoolpopulatie en leerlingen.
  - Vervult de regierol voor ondersteuningsprocessen in de school, wanneer er sprake is van een onderwijsondersteuningsvraag<sup>1</sup>.
  - Is aanspreekpunt en coach voor leerkrachten rondom vraagstukken over leerlingondersteuning.
  - Is in staat om, in samenspraak met de leerkracht en in afstemming met ouders, een OPP op te stellen voor leerlingen die (extra) ondersteuning nodig hebben.
  - Houdt in samenwerking met de directeur van de school de professionalisering van het team op peil.
  - Bewaakt de kwaliteitszorg op school.
  - Heeft een dusdanige betrekkingsomvang dat zij voldoende tijd heeft om bovenstaande taken uit te voeren.

---

<sup>1</sup> De regie ligt bij gemeente/CJG als zorg voorliggend is.

## C | Preventieve interventies en licht ondersteuningsaanbod

Licht aanbod en preventieve interventies vormen de belangrijkste basis voor passend onderwijs in de scholen. Het zijn de zaken die een school kan organiseren als de 'reguliere' mogelijkheden (de basiskwaliteit) niet meer voldoende zijn om een leerling verder te helpen in zijn of haar ontwikkeling. Veel aanbod en interventies die in dit hoofdstuk beschreven staan liggen dan ook logisch in het verlengde van datgene wat de inspectie in het kader van de basiskwaliteit van iedere school vraagt. Binnen ZOUT maken we afspraken over het beschikbare aanbod / beschikbare interventies voor de volgende ondersteuningsvragen:

- I. Lees- en spellingsproblemen
- II. Rekenproblemen
- III. Cognitief (ver) bovengemiddeld
- IV. Cognitief (ver) ondergemiddeld
- V. Gedrag en sociaal emotionele ontwikkeling
- VI. Fysieke beperkingen, medisch handelen en langdurige zieke leerlingen

Voor elk van deze zeven ondersteuningsvragen maken we telkens afspraken op **6 dimensies**:

- De **expertise** die een school heeft of (extern) inroept
- Het **aanbod** dat een school biedt
- De **protocollen** die een school heeft en gebruikt
- De **materialen** waarover een school kan beschikken
- De **fysieke ruimten/voorzieningen** die een school heeft
- De **randvoorwaarden** waaronder de school deze ondersteuning kan bieden

### Omvang

Een laatste (zevende) dimensie is de omvang, dat wil zeggen: het *aantal* leerlingen dat een dergelijke ondersteuningsvraag heeft. Binnen ZOUT kiezen we ervoor om in het kader van de basisondersteuning voor geen enkele ondersteuningsvraag te werken met een maximum aantal leerlingen per groep of school. Op het moment dat het aantal leerlingen met een ondersteuningsvraag de draagkracht van de groep/school in termen van basisondersteuning overstijgt (en dit dus met behulp van extra ondersteuning wordt opgelost) moet de school in staat zijn dit te kunnen beargumenteren. Dit is afhankelijk van bijvoorbeeld de ervarenheid van de leerkracht en de mate en aard van (de combinatie van) ondersteuningsvragen per klas.

### What's in a name?

Goed om te onthouden bij het lezen van de afspraken is dat we in het beschrijven ervan altijd aangewezen zijn op het gebruik van algemene taal en begrippen. Scholen verschillen echter sterk in welke naam ze aan specifieke zaken geven. Een **protocol** kan soms ook gewoon een afspraak of een handelingskader heten. Een specialist kan ook een deskundige heten, of een externe ondersteuner. Probeer bij het lezen te bedenken dat we deze afspraken vooral maken omdat we voor leerlingen (en ouders, en collega-scholen, en het swv als wegwijzer) een gelijke basis aan mogelijkheden willen realiseren. Die mogelijkheden mogen van plek tot plek best anders heten, als ze maar hetzelfde bereiken.

## Meerdere ondersteuningsvragen

Soms hebben leerlingen op meerdere vlakken (basis)ondersteuning nodig, bijvoorbeeld voor zowel lees- en spellingsproblemen als rekenproblemen. De school bepaalt (in samenspraak met ouders) welke ondersteuningsvraag voorliggend is, wat de leerling nodig heeft en welke ondersteuning als eerst wordt ingezet. Het kan immers zo zijn dat het bieden van verschillende typen ondersteuning te veel is voor de leerling en daarom gekozen wordt om eerst te starten met het oppakken van de voorliggende hulpvraag.

## I Lees- en spellingsproblemen

### *Wat valt onder de basisondersteuning?*

- **Expertise:**
  - Leerkrachten zijn in staat om lees- en spellingsproblemen, welke kenmerkend kunnen zijn voor dyslexie, te signaleren. De school is in staat om tijdig en adequaat (met hulp van collega's of externe professionals) op deze signalen te reageren;
  - De school kan een beroep doen op een taal/lees- of dyslexiespecialist (bv. een intern begeleider met deze specialisatie, remedial teacher of een externe specialist), die leerkrachten kan adviseren over ondersteuningsbehoeften op het gebied van lezen, spelling en dyslexie.
- **Aanbod:**
  - De school is in staat om leerlingen te ondersteunen met ondersteuningsbehoeften op het gebied van lezen en spelling en dyslexie op *zorgniveau 1* (goed lees- en spellingsonderwijs in de klas), *zorgniveau 2* (extra begeleiding in de klas) en *zorgniveau 3* (specifieke leerlinggerichte interventie) volgens één van de Protocollen Leesproblemen en Dyslexie;
  - De school is in staat om een leerlingdossier op te bouwen dat bruikbaar is als onderbouwing voor diagnostiek en behandeling van Ernstige Dyslexie (ED).
- **Protocol:**
  - De school beschikt over de Protocollen Leesproblemen en Dyslexie, teamleden kennen de inhoud en kunnen de protocollen toepassen in de eigen onderwijspraktijk.
- **Materialen:**
  - De school is in staat om bestaand lesmateriaal aan te passen (bv. vergroten van letters of contrast, aangepaste leer- en werkboeken);
  - De school is in staat om aanpassingen in het onderwijs- of toetsprogramma te doen (bv. langer de tijd bij een toets);
  - De school is in staat om basale hulpmiddelen in te zetten (bv. leesliniaal, dyslexie compenserende software, daisy speler);
  - De school beschikt over (een) remediërende aanpak voor lezen en voor spelling.
- **Fysieke ruimte:**
  - De school kan (in de school of erbuiten) beschikken over een aparte ruimte voor begeleiding van individuele of kleine groepen leerlingen.
- **Randvoorwaarden:**
  - De school is in staat ouders te verwijzen naar de juiste partijen voor een diagnose en behandeling (ondersteuning niveau 4).

### *Wat valt niet onder de basisondersteuning?*

- Ernstige Dyslexie (ED) valt niet onder de basisondersteuning. De ondersteuning hiervoor (niveau 4) wordt na diagnose ingezet door een specialistische zorgaanbieder en bekostigd door de gemeente.
- Specialistische dyslexiebehandeling door een particuliere organisatie voor leerlingen zonder de diagnose ED valt niet onder de basisondersteuning.

## II Rekenproblemen

### Wat valt onder de basisondersteuning?

- **Expertise:**
  - Leerkrachten zijn in staat om (ernstige) rekenwiskunde-problemen, welke mogelijk kenmerkend kunnen zijn voor dyscalculie, te signaleren. De school is in staat om tijdig en adequaat (met hulp van collega's of externe professionals) op deze signalen te reageren;
  - De school kan een beroep doen op een rekenspecialist (bv. een intern begeleider met deze specialisatie, remedial teacher of specialist van buitenaf), die leerkrachten kan adviseren over ondersteuningsbehoeften op het gebied van rekenen, wiskunde en dyscalculie.
- **Aanbod:**
  - De school is in staat om leerlingen met ondersteuningsbehoeften op het gebied van rekenen, wiskunde en dyscalculie passende ondersteuning en begeleiding te bieden in *fase groen* (goed gedifferentieerd rekenonderwijs in de klas), *fase geel* (begeleiding van leerlingen met geringe rekenwiskunde problematiek op specifieke deelgebieden) en *fase oranje* (begeleiding ernstige rekenwiskunde problematiek) volgens het Protocol Ernstige RekenWiskundeproblemen en Dyscalculie (ERWD).
- **Protocol:**
  - De school beschikt over het Protocol Ernstige Reken-Wiskundeproblemen en Dyscalculie, teamleden kennen de inhoud en kunnen het protocol toepassen in de eigen onderwijspraktijk.
- **Materialen:**
  - De school is in staat om bestaand lesmateriaal aan te passen;
  - De school is in staat om aanpassingen in het onderwijs- of toetsprogramma te doen (bijvoorbeeld langer de tijd bij een toets, extra beurten in de klas, kladpapier of rekenmachine gebruiken);
  - De school is in staat om basale hulpmiddelen in te zetten (bv. passend modelmateriaal, telraam).
- **Fysieke ruimte:**
  - De school kan (in de school of erbuiten) beschikken over een aparte ruimte voor begeleiding van individuele of kleine groepen leerlingen.
- **Randvoorwaarden:**
  - De school is in staat ouders te verwijzen naar de juiste partijen voor een diagnose (*erwd-indicatie* tot en met groep 5 of dyscalculieverklaring vanaf groep 6) en behandeling (ondersteuning *fase rood*).

### Wat valt niet onder de basisondersteuning?

- Het ondersteunen van leerlingen in fase rood van het protocol ERWD valt niet onder de basisondersteuning. Voor het ondersteunen van leerlingen in deze fase geldt dat een specialistisch (extern) behandelaar in overleg met de school komt tot een handelingsplan (als onderdeel van een OPP).



### III Cognitief (ver) bovengemiddeld

#### *Wat valt onder de basisondersteuning?*

- **Expertise:**
  - Leerkrachten zijn in staat om signalen van verschillende vormen van (hoog)begaafdheid en onderpresteren vroegtijdig te signaleren. De school is in staat om tijdig en adequaat (met hulp van collega's of externe professionals) op deze signalen te reageren;
  - De school is in staat om goed in te kunnen schatten en te onderbouwen of versnellen (een klas overslaan) past bij de sociaal-emotionele ontwikkeling van de leerling;
  - De school kan een beroep doen op een specialist meer- en hoogbegaafdheid.
- **Aanbod:**
  - De school is in staat om op de lesstof te differentiëren door deze te compacten en/of op inhouds- en vaardigheidsdoelen te verrijken, passend bij het ontwikkelingsniveau en ontwikkelingssnelheid en de identiteit van de leerling;
  - In elke bouw is er een bewuste aanpak t.a.v. differentiatie in dagrooster, lesdoel, dagtaak, weektaak en instructie;
  - De school is in staat om begeleiding te bieden in metacognitieve vaardigheden (executieve functies, studie- en planvaardigheden, leren leren) en in sociaal-emotionele ontwikkeling;
  - De school is in staat om op regelmatige basis, al dan niet in samenwerking met andere scholen, contactmomenten en samenwerkmomenten voor hoogbegaafde leerlingen te realiseren.
- **Protocol:**
  - De school heeft beleid voor (hoog)begaafden: de doelgroep is gedefinieerd, afspraken over signalering en begeleiding zijn vastgelegd, afspraken over eigenaarschap en communicatie zijn beschreven.
- **Materialen:**
  - -
- **Randvoorwaarden:**
  - Kinderen met een eigen leerlijn hebben een ononderbroken ontwikkeling. Zodra hier niet (meer) aan wordt voldaan, vraagt dit evaluatie en extra ondersteuning (al dan niet in samenwerking met het samenwerkingsverband in een adviserende rol).

#### *Wat valt niet onder de basisondersteuning?*

- Onderwijs aan en begeleiding van hoogbegaafde leerlingen die *tevens* een andere complexe stevige ondersteuningsvraag hebben valt niet onder de basisondersteuning.

## IV Cognitief (ver) beneden gemiddeld

### *Wat valt onder de basisondersteuning?*

- **Expertise:**
  - Leerkrachten zijn in staat om signalen van een beneden gemiddelde intelligentie of een lichte verstandelijke beperking (IQ tussen ca. 50 en 70 + achterstand in adaptief functioneren) vroegtijdig te signaleren. School is in staat om tijdig en adequaat (met hulp van collega's of externe professionals) op deze signalen te reageren;
  - Leerkrachten zijn in staat om opvallende (discrepanties tussen) sterktes en zwaktes in de verschillende taken te herkennen.
- **Aanbod:**
  - Leerkrachten streven ernaar om niveau en verwerking (instructie, feedback, oefeningen) van de lesstof te differentiëren op minimaal 3 niveaus (bv. m.b.v. IGDI-model);
  - Leerkrachten zijn in staat om, samen met de IB-er, voor een leerling een eigen leerlijn op te stellen;
  - De school kan ondersteuning inzetten bij leerachterstanden.
- **Protocol:**
  - De school volgt en evalueert systematisch de leerling ontwikkeling met het leerlingvolgsysteem.
- **Materialen:**
  - De school beschikt over lesmateriaal dat aansluit bij differentiatie in de lesstof;
  - De school beschikt over remediërende methoden.
- **Fysieke ruimte:**
  - De school kan (in de school of erbuiten) beschikken over een aparte ruimte voor begeleiding van individuele of kleine groepen leerlingen.
- **Randvoorwaarden:**
  - Kinderen met een eigen leerlijn hebben een ononderbroken ontwikkeling. Zodra hier niet aan wordt voldaan, vraagt dit evaluatie en inschakeling van extra ondersteuning.

### *Wat valt niet onder de basisondersteuning?*

- Onderwijs aan en begeleiding van leerlingen die naast een beneden-gemiddelde intelligentie of licht verstandelijke beperking *tevens* stevige ondersteuningsvragen op het gebied van gedrag of sociaal-emotionele ontwikkeling hebben valt niet onder de basisondersteuning.
- Onderwijs aan en begeleiding van leerlingen met lichte tot ernstige verstandelijke beperking (een totaal IQ van <70) valt niet onder de basisondersteuning.
- Onderwijs aan en begeleiding van leerlingen met het syndroom van Down valt niet onder de basisondersteuning. Wel spreken we af dat scholen dit met behulp van extra ondersteuning moeten kunnen realiseren. Scholen worden expliciet aangemoedigd om zich hierin te ontwikkelen, zodanig dat dit in de nabije toekomst wél onderdeel van de basisondersteuning kan worden.

## V Gedrag en sociaal-emotionele ontwikkeling

### *Wat valt onder de basisondersteuning?*

#### ▪ **Expertise:**

- Leerkrachten kunnen bedreigingen in de sociaal-emotionele ontwikkeling signaleren;
- Leerkrachten zijn in staat om normale en afwijkende/problematische gedragingen, (zowel internaliserend als externaliserend) die de ontwikkeling in de weg staat, van elkaar te onderscheiden;
- Leerkrachten zijn bekend met de verschillende executieve functies, weten hoe deze het leerproces beïnvloeden en zijn in staat om een achterlopende ontwikkeling op één of meerdere executieve functies te herkennen;
- De school kan een beroep doen op een gedragspecialist die leerkrachten kan adviseren over ondersteuningsbehoeften op het gebied van gedrag, sociaal-emotionele ontwikkeling en executieve functies. Dit kan een intern begeleider zijn met een extra cursus/opleiding voor internaliserend- en externaliserend gedrag, een schoolmaatschappelijk werker of orthopedagoog/psycholoog. De school heeft deze expertise in principe zelf in huis en weet anders waar dit (direct) gehaald kan worden.

#### ▪ **Aanbod:**

- De school zet in op preventie van gedragsproblemen door het hanteren van heldere (gedrags)regels en voorbeeldgedrag van leerkrachten;
- Scholen maken gebruik van een sociaal-emotioneel leerlingvolgsysteem (bv. ZIEN! of SCOL) om de sociaal-emotionele ontwikkeling van leerlingen (waaronder ontwikkeling in de executieve functies) te volgen;
- De school maakt gebruik van een programma/aanpak op het gebied van sociale veiligheid en het voorkomen en aanpakken van gedragsproblemen;
- De school is in staat om leerlingen te begeleiden met lichte ondersteuningsbehoeften op het gebied van zowel internaliserend- als externaliserend gedrag;
- De school heeft (proces)afspraken met de jeugdhulpverlening en jeugdgezondheidszorg over doorverwijzing naar relevant aanbod en trainingen (bv. weerbaarheid, faalangst, etc.);
- Alle leerkrachten zijn in staat om de oefening van (ontbrekende) executieve functies een plek te geven in het reguliere onderwijsprogramma, bv. door middel van aanpassen van instructie, taken en opdrachten (korter, eenduidiger);
- de school is in staat om ondersteuning en begeleiding te bieden bij het trainen van executieve functies.

#### ▪ **Protocol:**

Alle scholen beschikken over en zijn bekend met de inhoud van de volgende protocollen:

- Anti-pest (sociale veiligheid);
- Meldcode kindermishandeling;
- Verwijsindex.

#### ▪ **Materialen:**

- De school maakt gebruik van een SOVA-methode en antipest programma.

#### ▪ **Fysieke ruimte:**

- De school kan (in de school of erbuiten) beschikken over een plek waar leerlingen prikkelarm kunnen werken, een time-out kunnen krijgen of waar door externe professionals met de leerling gewerkt kan worden.

#### ▪ **Randvoorwaarden:**

- De school is in staat ouders te door te wijzen naar de juiste partijen voor diagnose en behandeling.

*Wat valt niet onder de basisondersteuning?*

- Zware gedragsproblematiek die de leerling belemmert om in een klas met 20-30 leerlingen te functioneren.
- Leerlingen waarbij, naast een diagnose op het gebied van gedrag, tevens sprake is van bijv. een leerstoornis, taalstoornis of stoornis op het gebied van cognitieve capaciteiten (comorbiditeit, bv. ZMOLK).
- Leerlingen die (tijdelijk) een gevaar voor zichzelf, klasgenoten en/of personeel vormen.

## VI Fysieke beperkingen, medisch handelen en begeleiding van langdurig zieke leerlingen

### Wat valt onder de basisondersteuning?

- **Expertise:**
  - De school kan gebruik maken van het netwerk Ziezon en kan in het geval van een chronisch zieke leerling of een leerling die in het ziekenhuis is opgenomen een consulent OZL inzetten voor advies over aanpassingen van het onderwijs op de situatie.
- **Aanbod:**
  - De school is in staat om te organiseren dat, *met toestemming van ouders*, de volgende medische handelingen die niet vragen om een BIG-registratie uitgevoerd kunnen worden: toedienen van orale medicatie (w.o. ‘puffen’), geven van sondevoeding, toedienen van diabetesmedicatie en controle van glucosewaarden;
  - De school is in staat om afspraken met ouders omtrent en expliciete toestemming van ouders voor uitvoering van medische handelingen of het toedienen van medicijnen vast te leggen in een overeenkomst of verklaring;
  - De school is in staat om een langdurig zieke leerling op een alternatieve wijze te betrekken bij de dagelijkse didactische, pedagogische en sociale onderwijspraktijk (bv. met Klasgenoot/ KlasseContact);
  - Uitgangspunt is dat er voor de leerling *ondanks de ziekte* sprake blijft van een doorgaande (leer)lijn op sociaal en onderwijskundig gebied.
- **Protocol:**
  - De school is bekend met het stroomschema zorg op school en kan dit toepassen bij het organiseren van passende ondersteuning voor leerlingen;
  - De school beschikt over een protocol medisch handelen en medicijnverstrekking waarvan alle teamleden de inhoud kennen. Hierin staat tenminste opgenomen wat het beleid/protocol van de school is:
    - Als een leerling ziek wordt op school;
    - Met betrekking tot het bewaren en toedienen van medicijnen;
    - Met betrekking tot het uitvoeren van medische handelingen (niet-BIG en BIG).
- **Materialen:**
  - -
- **Fysieke ruimte:**
  - De school beschikt over een afgesloten plek voor het bewaren van medicijnen en heeft afspraken gemaakt over het beheer hiervan;
  - De school kan (in de school of erbuiten) beschikken over een aparte ruimte waar behandelingen (bv. logopedie) en medische handelingen (door eigen personeel of externen) kunnen worden uitgevoerd;
  - De school is toegankelijk voor leerlingen met een lichamelijke of motorische beperking, waaronder tenminste wordt verstaan: rolstoeltoegankelijkheid van het gebouw, aanwezigheid van een (trap)lift en de aanwezigheid van aangepast sanitair<sup>2</sup>.
- **Randvoorwaarden:**
  - Leerkrachten kunnen (onder arbeidsrecht) nooit verplicht worden tot het uitvoeren van een medische handeling, ook al is het een afspraak binnen de basisondersteuning. Voor de bovenstaande afspraken met betrekking tot medische handelingen geldt dus altijd: ja, tenzij.

---

<sup>2</sup> De enige uitzondering op deze verplichting betreft situaties waarin het **bestaande** schoolgebouw dusdanige beperkingen kent in ruimte of constructie dat deze functionaliteiten simpelweg niet (veilig) te realiseren zijn.

*Wat valt niet onder de basisondersteuning?*

- Medische handelingen die vragen om een BIG-registratie (voorbehouden handelingen) vallen niet onder de basisondersteuning. Als de school in staat is een/enkele van deze handelingen uit te voeren (als een BIG-geregistreerde professional een leerkracht hiertoe bekwaam acht), neemt zij dit op in het protocol medisch handelen. Uitvoeren van voorbehouden handelingen vereist altijd toestemming van de ouders.
- (Fysieke) aanpassingen voor leerlingen met een visuele (cluster 1) of auditieve/communicatieve beperking (cluster 2) vallen niet onder de basisondersteuning. Deze aanpassingen worden in principe gerealiseerd in samenspraak met (ambulante begeleiders) van cluster 1 (Bartimeus, Visio) en cluster 2 (Kentalis, Auris).

## D | Monitoring en ontwikkeling

Basisondersteuning moet door alle scholen binnen ZOUT geboden kunnen worden. Het is belangrijk dat scholen en besturen er van elkaar op aan kunnen dat dit ook daadwerkelijk het geval is.

Ook is het belangrijk om in beeld te krijgen waar het realiseren van basisondersteuning goed gaat en waar het beter kan, zodat er actief geholpen kan worden door de schoolbesturen of ZOUT. Zo blijven we ons ontwikkelen in het belang van de leerling. Om dat in- en overzicht te garanderen maken we een aantal afspraken over het monitoren van de (ontwikkeling van de) basisondersteuning:

- Omdat de onderwijsinspectie niet meer standaard vierjaarlijks elke school bezoekt, heeft ZOUT geen zicht op de ontwikkeling van de basiskwaliteit op de individuele scholen. Een aantal elementen van de basiskwaliteit is echter specifiek in het kader van onderwijsondersteuning (aanbod en route) van zo'n groot belang, dat dat zicht wel noodzakelijk is. Dit betreft de standaarden OP1 (Aanbod), OP2 (Zicht op ontwikkeling, OP3 (pedagogisch-didactisch handelen), VS1 (Veiligheid) en VS2 (Schoolklimaat) en BKA2 (Uitvoering en kwaliteitscultuur). Binnen ZOUT spreken we daarom af dat we voor deze standaarden werken met een zelfevaluatie die de scholen eens per twee jaar invullen. Op die manier is het mogelijk om op het niveau van ZOUT uitspraken te doen over de ontwikkeling van deze standaarden en passende stimulering en facilitering te ontwikkelen. De opbrengsten van die zelfevaluatie worden door ZOUT geanalyseerd en resultaten worden (geanonimiseerd) gedeeld met schoolbesturen en hun scholen en gebruikt voor verbetering van beleid.
- Ondersteuningsvragen die onder de basiskwaliteit of basisondersteuning vallen, vormen in principe geen basis voor het inzetten van extra ondersteuning op school, het gebruik maken van een arrangement of het verwijzen van een leerling naar het speciaal (basis)onderwijs. Binnen ZOUT spreken we af dat bij inzet van extra ondersteuning (OPP) en het aanvragen voor arrangementen en/of toelaatbaarheidsverklaringen daarom expliciet uit het leerlingdossier blijkt dat de (relevante elementen uit de) basisondersteuning op de school zijn ingezet en dat deze kwalitatief op orde zijn. Dit is waardevol voor de inhoudelijke verantwoording van ondersteuningsmiddelen en kan een belangrijke rol spelen in het bestuurlijk gesprek over het naleven van de afspraak.